

Kulturutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2027—2030

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2027—2030 (SRR 3/2026 rd): Ärendet har lämnats till kulturutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 22.5.2026.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- direktör Erja Heikkinen, undervisnings- och kulturministeriet
- överdirektör Kirsti Laine-Hendolin, undervisnings- och kulturministeriet
- sakkunnig Johannes Peltola, undervisnings- och kulturministeriet
- överdirektör Eeva-Riitta Pirhonen, undervisnings- och kulturministeriet
- ekonomichef Pasi Rentola, undervisnings- och kulturministeriet
- direktör Jorma Waldén, undervisnings- och kulturministeriet
- specialsakkunnig Sami Niemi, Finlands Kommunförbund
- sakkunnig i påverkan Annika Nevanpää, Ungdomssektorn rf
- specialsakkunnig Risto-Matti Alanko, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- verkställande direktör Jenni Järvelä, Bildningsbranschen rf
- ledande expert Annakaisa Tikkinen, Bildningsbranschen rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- Utbildningsstyrelsen
- Finlands Akademi
- Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- Bildningsalliansen rf
- Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
- Medborgarinstitutens förbund MiF
- Kultur- och konstområdets centralorganisation KULTA rf
- Finlands Folkhögskolförening rf
- Finlands Olympiska Kommitté rf
- Finlands studerandekårens förbund - SAMOK rf

Utlåtande KuUU 6/2026 rd

- Finlands universitetsrektorers råd UNIFI rf
- Finlands studentkårers förbund FSF rf
- Fritt Bildningsarbete rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

De ekonomiska utgångspunkterna

Finansministeriet bedömer att den ekonomiska tillväxten fortfarande är svag i år (0,6 %), men åren 2027—2030 beräknas bruttonationalprodukten öka med i genomsnitt 1,5 procent. Särskilt prognosen för innevarande år är dock förenad med exceptionellt stor osäkerhet på grund av krisen i Mellanöstern.

Läget för de offentliga finanserna försämras under ramperioden. Underskottet i de offentliga finanserna minskade till 3,4 procent av BNP år 2025, men förväntas åter öka till 4,6 procent år 2026. Ökningen av underskottet beror främst på en ökning av försvarsutgifterna och en avtagande ökning av skatteinkomsterna. Underskottet förblir stort och väntas fortfarande vara uppe i 4,4 procent 2030. Den avsevärda obalansen mellan utgifterna och inkomsterna i de offentliga finanserna ökar skuldsättningen. Den offentliga sektorns skuld i förhållande till BNP förväntas enligt prognosen öka till över 99 procent i slutet av 2030.

Statsminister Orpos regering har som mål att höja finländarnas levnadsstandard, styra in Finlands ekonomi på en hållbar tillväxtbana och vända den skuldsättningsutveckling som hotar välfärden. Det viktigaste finanspolitiska målet i regeringsprogrammet är att stabilisera den offentliga skuldsättningsandel av BNP fram till år 2027. Under regeringsperioden har det fattats beslut om flera anpassningsåtgärder för de offentliga finanserna för att bryta skuldsättningsutvecklingen samt om sysselsättnings- och tillväxtåtgärder för att förbättra förutsättningarna för ekonomisk tillväxt.

Det svaga konjunkturläget har försvårat stabiliseringen av skuldkvoten och fördröjt de vidtagna strukturpolitiska sysselsättningsåtgärdernas stärkande effekt på sysselsättningen och de offentliga finanserna. Dessutom innebär förändringen i den säkerhetspolitiska miljön och Finlands åtaganden att öka försvarsutgifterna att de offentliga utgifterna ökar under de kommande åren. En del av de tillväxtåtgärder som det beslutats om ökar också underskottet i slutet av regeringsperioden, vilket senare kommer att minska till följd av den ekonomiska tillväxt som åtgärderna ger upphov till.

Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde

Utskottet konstaterar i likhet med ett sakkunnigyttrande att utbildning, forskning och kompetens har en central roll för företagets konkurrenskraft och samhällets välfärd. Kulturutskottet välkomnar att anslagsnivån under undervisnings- och kulturministeriets huvudtitel ökar med cirka 300 miljoner euro och ligger på i genomsnitt cirka 9 miljarder euro under ramperioden. I början av ramperioden riktas 10 procent av anslagen till småbarnspedagogik samt förskoleundervisning och grundläggande utbildning, 16 procent till utbildning på andra stadiet,

Utlåtande KuUU 6/2026 rd

45 procent till högskoleutbildning och forskning, 15 procent till studiestöd, 6 procent till konst och kultur, 3 procent till idrottsväsendet och ungdomsarbetet samt 5 procent till förvaltning, kyrkliga frågor och verksamhetsområdets gemensamma utgifter.

Anpassningsåtgärder

De omkostnadsbesparingar som har gjorts under denna regeringsperiod i enlighet med regeringsprogrammet och rambesluten för 2024–2026 uppgår till sammanlagt 32 miljoner euro. Vid ramförhandlingarna fattades dessutom beslut om ytterligare besparingar på 6,7 miljoner euro i statsförvaltningens omkostnader. I beloppet ingår sådana besparingar i reformen av ämbetsverksstrukturen som ännu inte preciserats, en ny produktivitetsbesparing som anpassats i förhållande till omkostnaderna samt en ny minskning av de grundläggande omkostnaderna. Av de nya besparingarna riktades 4,3 miljoner euro till ministeriet och ämbetsverken i samband med regeringens ramförhandlingar. Avsikten är att vid beredningen av budgetpropositionen för 2027 precisera hur det resterande beloppet ska riktas. För att genomföra besparingarna ökas statsförvaltningens produktivitet genom att utnyttja digitaliseringen och artificiell intelligens, avveckla normer och processer och minska uppgifterna samt effektivisera upphandlingen av tjänster. Utskottet anser att det är viktigt att besparingarna riktas så att verksamhetsförutsättningarna för alla sektorer inom förvaltningsområdet kan tryggas.

Undervisnings- och kultursektorn berörs också av att indexhöjningen av statsandelarna för kommunal basservice sänks mer än planerat, det vill säga till 2,8 procentenheter, vilket innebär ytterligare besparingar på 60 miljoner euro i statsandelarna för basservice. Eftersom undervisnings- och kulturväsendet är kommunernas centrala ansvarsområde betonar utskottet att kommunerna bör garanteras tillräckliga ekonomiska resurser för att trygga ordnandet av de lagstadgade utbildningstjänster som de ansvarar för.

Centrala finansieringstillägg

Småbarnspedagogik, förskoleundervisning, grundläggande utbildning och fritt bildningsarbete

I planen för de offentliga finanserna föreslås för småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen samt utbildningen inom fritt bildningsarbete betydande satsningar på förutsättningarna för att tillhandahålla högkvalitativa och jämlika tjänster samt på utvecklingsverksamhet. Största delen av finansieringen av småbarnspedagogiken samt förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen ingår i finansministeriets huvudtitel som en del av finansieringssystemet för kommunal basservice.

Anslagen för att stärka småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen stiger i enlighet med regeringsprogrammet till 200 miljoner euro 2027. För att utveckla den grundläggande utbildningen och småbarnspedagogiken föreslås ett tillägg på 50 miljoner euro 2027. Tillägget riktas bland annat till jämlikhetsunderstöd för småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning. Under 2027 inleds också ett försök med en helhetsskoldag. Försöket innebär att det i anslutning till skoldagen ordnas hobbyverksamhet för eleverna. För detta regionala försök reserveras två miljoner euro. Utskottet välkomnar dessa satsningar.

Utlåtande KuUU 6/2026 rd

Finansieringen för det fria bildningsarbetet föreslås ligga på 181,6 miljoner euro. Från ingången av 2027 fördelas finansieringen av integrationsutbildningen via en enda kanal och utbildningsuppgiften överförs från anordnarna av fritt bildningsarbete till kommunerna. Kulturutskottet har tagit ställning till frågan i sitt utlåtande om reformen av integrationstjänsterna (KuUU 5/2026 rd — RP 74/2026 rd).

Utbildning på andra stadiet. Utskottet ser det som ytterst positivt att indexhöjningarna i utbildningen på andra stadiet görs till fullt belopp, vilket motsvarar cirka 37 miljoner euro 2027.

Åtgärderna för att inom yrkesutbildningen och gymnasieutbildningen stärka den studerandes rätt till stöd för lärandet och specialundervisning och för att trygga kontinuiteten i stödet fortsätter i enlighet med riktlinjerna i regeringsprogrammet. Målet är att varje studerande i rätt tid ska få det stöd för lärande som han eller hon behöver för att slutföra studierna på andra stadiet i enlighet med sina mål. Kulturutskottet har vid behandlingen av propositionerna om samma tema förutsatt att reformen av stödet för lärande följs noggrant (KuUB 13/2024 rd och KuUB 8/2024 rd).

Det åttaåriga försöket med att utveckla verksamhetsstyrningen inom yrkesutbildningen som inleddes 2026 skapar tillsammans med de nya finansieringsgrunderna incitament och styrmekanismer för utbildningsanordnarna att tillhandahålla ett utbildningsutbud som bättre än för närvarande motsvarar arbets- och näringslivets och befolkningens kompetensbehov. Reformerna stöder samtidigt också ordnandet av högklassig undervisning och handledning. Kulturutskottet har i sitt betänkande om ärendet ställt sig bakom försöket med verksamhetsstyrning inom yrkesutbildningen och förutsatt att det medan försöket pågår genomförs en omfattande konsekvensbedömning (KuUB 13/2024 rd).

Utbudet av gymnasieutbildning på engelska stärks och det blir möjligt att avlägga studentexamen på engelska från och med hösten 2028. Syftet är att främja rätten till bildning för unga med svaga kunskaper i finska eller svenska. Dessutom blir det från och med hösten 2029 möjligt att avlägga ett prov i ett konst- och färdighetsämne som en del av studentexamen och att ersätta ett obligatoriskt studentprov med ett prov i ett konst- och färdighetsämne. Reformen ger den studerande mångsidigare möjligheter att visa sitt kunnande i studentexamen. Ändringarna gäller studerande som inleder gymnasieutbildningen hösten 2027. Kulturutskottet välkomnar förslagen (KuUU 8/2024 rd).

Högskoleutbildning och forskning. För att trygga Finlands ekonomiska tillväxt och konkurrenskraft är målet att antalet högskoleutbildade unga vuxna ska uppgå till så nära 50 procent som möjligt före 2030. För åtgärder som höjer utbildnings- och kompetensnivån anvisas en tilläggsatsning av engångsnatur på sammanlagt 100 miljoner euro 2026—2028 som en del av regeringens investeringsprogram. Av beloppet anvisas sammanlagt 70,5 miljoner euro under ramperioden, alltså 2027 och 2028. Tilläggsfinansieringen riktas till en ökning av engångsnatur av nybörjarplatserna 2026 och de utgifter för studiestöd som detta föranleder samt till genomförandet av ett treårigt pilotförsök med studiesedlar vid öppna högskolor. Dessutom anvisas 3 miljoner euro per år för att trygga Åbo Akademis särställning. Utskottet välkomnar alla dessa tilläggsatsningar. Dessutom är det positivt att högskoleindexen beaktas fullt ut, vilket innebär sammanlagt dryga 50 miljoner euro för universiteten och yrkeshögskolorna 2027 med beaktande också av det försämrade utfallet jämfört med indexkalkylen för 2025.

Utlåtande KuUU 6/2026 rd

I enlighet med lagen om finansiering av statens forsknings- och utvecklingsverksamhet (FoU) höjs det sammanlagda beloppet av de fullmakter och anslag för forsknings- och utvecklingsverksamhet som avses i statsbudgetarna till 1,2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten fram till 2030. Det är viktigt att regeringen håller fast vid det parlamentariskt överenskomna målet.

Som en del av vårens sparåtgärder ändras lagen om finansiering av statens forsknings- och utvecklingsverksamhet så att den ökning av den statliga finansieringen som uppnåendet av målet för FoU-finansieringen förutsätter uppdateras årligen enligt den ekonomiska prognos som finansministeriet utarbetar inför budgetpropositionen. Ändringen beräknas minska behovet av statlig finansiering med 20 miljoner euro 2027. Som en del av de anpassningsåtgärder som det beslutats om tidigare är avsikten att den finansiering som riktas till Sitras FoU-verksamhet från och med 2027 ska beaktas som en del av statens finansieringsandel för FoU-verksamhet (uppskattningsvis 15 miljoner euro). Som en del av de ytterligare sparåtgärderna våren 2026 räknas dessutom 20 miljoner euro av EU:s finansiering av FoU-projekt som en del av statens FoU-satsningar från och med 2027. Det innebär att de höjningar av tilläggsfinansieringen för FoU-verksamhet som det tidigare beslutats om sänks enligt följande: EU:s medfinansiering tio miljoner euro, Business Finlands fullmakter att bevilja understöd fem miljoner euro och Finlands Akademis fullmakt att bevilja forskningsfinansiering fem miljoner euro.

Den permanenta tilläggsfinansieringen för FoU-verksamhet som syftar till att stärka universitetsforskningen är 39 miljoner euro och i fråga om yrkeshögskolornas forsknings- och utvecklingsverksamhet 15 miljoner euro från och med 2027. Fullmakten för Finlands Akademis forskningsprojekt höjs till 590 miljoner euro 2027. Jämfört med 2026 är den permanenta ökningen 55 miljoner euro. Den tidsbundna tilläggsfinansieringen för pilotförsöket med forskarutbildning upphör 2027 och för superdatoren Lumi AI 2028. Under ramperioden anvisas ytterligare 50 miljoner euro för forskarutbildningen och 125 miljoner euro för superdatoren. För Tieteen tietotekniikan keskus CSC:s FoU-verksamhet anvisas dessutom tilläggsfinansiering på tio miljoner euro från och med 2027. Genom tillägget säkerställs att säkra och effektiva högpresterande datorsystem är tillgängliga och att datahanteringen är säker och effektiv också i exceptionella situationer. Kulturutskottet välkomnar de tilläggsatsningar på FoU-verksamhet som ingår i planen för de offentliga finanserna plus fördelningen av dem.

Konst och kultur. För anslagen för konst och kultur föreslås cirka 567 miljoner euro för 2027. I slutet av ramperioden är anslagen cirka 563 miljoner euro. Minskningen beror på statens tidigare beslut om ett tidsbegränsat tillägg på högst 10 miljoner euro för underhållet och den grundläggande renoveringen av sanatoriet i Pesar och för kostnaderna för utvecklingen av lokalerna. Av tillägget anvisas sammanlagt 8,5 miljoner euro mellan 2027 och 2029. Utskottet ställer sig positivt till anslagen för sanatoriet och anser i likhet med ett sakkunnigyttrande att sanatoriet i Pesar är ett viktigt kulturarvsobjekt som gynnar kulturturismen och Finlandsbilden. Utskottet ser också positivt på att de lagstadgade indexhöjningarna inkluderas i statsandelarna till konst- och kultursektorn, finansieringen av de nationella konstinstitutionerna och de extra konstnärspensionerna.

Motion och unga I ramarna för statsfinanserna föreslås cirka 170 miljoner euro för idrottsväsendet år 2027. Det är cirka 12 miljoner euro mer än 2026. Av tillägget utgörs 8,750

Utlåtande KuUU 6/2026 rd

miljoner euro av investeringsunderstödet för projektet Garden Helsinki, som före utgången av ramperioden uppgår till sammanlagt 35 miljoner euro. Utskottet konstaterar att projektet Garden Helsinki främjar evenemangsindustrins tillväxt.

Av anslagsökningen för idrottsväsendet utgörs också sammanlagt 2,2 miljoner euro av lagstadgade justeringar av kostnadsunderlaget och indexet för priserna per enhet för de nationella idrottsutbildningscentralerna. Vid ramförhandlingarna beslutade regeringen dessutom om ett understödsanslag av engångsnatur på två miljoner euro för ansökan om EM i friidrott. Under regeringsperioden har det reserverats 20 miljoner euro per år för genomförande av det sektorsövergripande programmet Finland i rörelse, vars mål är att främja funktionsförmågan och en fysiskt aktiv livsstil. Utskottet tillstyrker de föreslagna satsningarna på att stödja motion och idrott.

Anslagen för ungdomsarbete uppgår 2027 till nästan 71 miljoner euro, vilket är ungefär på samma nivå som i den ordinarie budgeten för 2026. De ungas välbefinnande stöds i enlighet med regeringsprogrammet. Dessutom stöder man genom Finlandsmodellen för hobbyverksamhet barns och ungas hobbyer med låg tröskel i samband med skoldagen. I ramarna har det reserverats 19,4 miljoner euro för genomförandet av modellen. Utskottet framhåller att det är viktigt att främja välbefinnandet bland unga genom att de som deltar i den grundläggande utbildningen har möjlighet till angenäm och avgiftsfri hobbyverksamhet för eller efter skoldagen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande KuUU 6/2026 rd

Helsingfors 19.5.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Ari Koponen saf
medlem Sandra Bergqvist sv
medlem Maaret Castrén saml
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Pia Hiltunen sd
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Milla Lahdenperä saml
medlem Mia Laiho saml
medlem Pia Lohikoski vänst
medlem Nasima Razmyar sd
medlem Sara Seppänen saf
medlem Markku Siponen cent
medlem Jaana Strandman saf
medlem Oskari Valtola saml.

Sekreterare var

utskottsråd Maiju Tuominen.

Utlåtande KuUU 6/2026 rd Avvikande mening 1

Avvikande mening 1

Motivering

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2027–2030 representerar en kortsiktig och orättvis ekonomisk politik som försvagar förutsättningarna för Finlands framtida tillväxt. Regeringen Orpo väljer medvetet en linje där de offentliga finanserna balanseras genom nedskärningar i utbildning, kompetens och välfärdsstatens centrala tjänster, alltså de områden som är centrala för att skapa en hållbar tillväxt.

I de yttranden som utskottet fått är budskapet mycket tydligt. Utbildning, forskning och kompetens är oerhört viktiga för den ekonomiska tillväxten, men trots det skär regeringen ner på dem och försämrar finansieringen. Denna motstridighet visar att regeringens ekonomiska politik inte bygger på långsiktig effektivitet utan på kortsiktiga besparingsmål.

Särskilt problematisk är indexbromsen som gäller kommunernas statsandelar och som i praktiken fungerar som en nedskärning i utbildningen. Regeringen överför ansvaret till kommunerna samtidigt som den vet att det kommer att leda till försämringar av tjänsterna, ökad ojämlikhet och en stramare kommunal ekonomi. Det är inte en ansvarsfull ekonomisk politik, utan en politik som skjuter kostnader och problem på framtiden.

Regeringens politik ökar ojämlikheten. Nedskärningarna drabbar kraftigast dem som redan är i en svagare ställning: barn och unga, invandrare, minoriteter och de områden där servicen redan riskerar att äventyras. Samtidigt undergräver nedskärningarna i finansieringen av det fria bildningsarbetet och integrationsutbildningen den samhälleliga delaktigheten och förutsättningarna för sysselsättning.

Också de studerandes utkomst har lämnats åt sitt öde. De föreslagna reformerna löser inte det otillräckliga studiestödet och beaktar inte riskerna för skuldsättning. Regeringen överför ansvaret till individerna i en situation där utbildningen borde tryggas på genuint lika villkor för alla.

Redogörelsen saknar en trovärdig strategi för att höja kompetensnivån och lösa bristen på kompetent arbetskraft. De sakkunniga ansåg att förslaget inte på ett tillfredsställande sätt tar itu med de identifierade utmaningarna. Regeringen talar om tillväxt, men fattar beslut som försämrar förutsättningarna för tillväxt. Sådana är bland annat nedskärningarna i högskoleutbildningen och FoUI-finansieringen samt avvecklingen av vuxenutbildningen.

Regeringens ekonomiska politik är en fråga om värderingar. Den linje som nu valts ökar ojämlikheten och försvagar förutsättningarna för framtiden. Balanseringen av de offentliga finanserna kan också genomföras på ett rättvist sätt som främjar tillväxt — regeringen har inte valt denna väg.

Finlands framtid byggs inte upp genom att skära ner på kunnandet. Regeringens linje leder utvecklingen i fel riktning och äventyrar både den ekonomiska och den sociala hållbarheten.

Utlåtande KuUU 6/2026 rd
Avvikande mening 1

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 19.5.2026

Eeva-Johanna Eloranta sd
Tuula Haatainen sd
Pia Hiltunen sd
Pia Lohikoski vänst
Nasima Razmyar sd

Utlåtande KuUU 6/2026 rd Avvikande mening 2

Avvikande mening 2

Motivering

Planen för de offentliga finanserna 2027–2030 visar tydligt hur regeringen slutligen fullkomligt har brutit mot löftet att särskilt skydda utbildningen. Planen innehåller positiva satsningar, men de blir helt obetydliga på grund av regeringens besparingar inom utbildningssektorn. Om vi vill göra Finland till världens mest kunniga nation måste det finnas tillräckliga resurser för hela utbildningsvägen.

Den centrala motstridigheten i regeringens plan för de offentliga finanserna är att Finland har ett stort behov av att öka produktiviteten, kompetensnivån och sysselsättningen, men regeringens beslut försvagar uttryckligen de strukturer som behövs för att uppnå dessa mål. Inbesparingarna i utbildning, forskning, kultur, ungdomsarbete och kommunernas bildningstjänster handlar inte enbart om att minska utgifterna, utan de försvagar medborgarnas kompetens, välfärd och jämlikhet och därmed också den långsiktiga tillväxten.

I detta läge behövs det parlamentariskt samförstånd om att långsiktigt stärka finansieringen av utbildningen. Ett sätt är att inte minska finansieringen av utbildningen i samma utsträckning som antalet barn minskar, utan att styra de medel som blir över till att förbättra utbildningens kvalitet och trygga jämlika utbildningsmöjligheter i hela landet.

Den kommunala ekonomin

Bildningsväsendets andel av kommunernas nettodriftskostnader är cirka tre fjärdedelar. Den ekonomiska situationen i kommunerna påverkar därför direkt kvaliteten på bildningsväsendets tjänster.

Enligt Kommunförbundets kalkyl minskar kommunernas statsandelar med hela 190 miljoner euro nästa år. Helheten består av en indexbroms, en nedskärning på 75 miljoner euro som beslutades våren 2025 och nedskärningar som gjorts under förevändning av att kommunernas normer avvecklas. Statens nedskärningar i statsandelarna till kommunerna stärker inte de offentliga finanserna på ett hållbart sätt, utan ökar bara risken för en höjning av kommunalskatten, skuldsättning eller sämre service.

År efter år har statsandelarna minskat. Statsandelarna räcker till för att finansiera knappt 20 procent av kommunernas utgifter för basservice, medan andelen för tio år sedan var nästan 30 procent. I genomsnitt utgörs cirka 85 procent av kommunernas driftsintäkter av kommunens egna skatteintäkter och verksamhetsintäkter. Kommunernas och städernas möjligheter att få inkomster genom att höja kommunalskatten eller ta lån varierar dock kraftigt. Det leder till att utbildningsmöjligheterna kommer att variera beroende på i vilken kommun barnet eller den unga råkar bo.

Utlåtande KuUU 6/2026 rd Avvikande mening 2

Småbarnspedagogik

Av statsandelsgrunderna riktas 90 procent till finansiering av småbarnspedagogik och grundläggande utbildning. Kommunernas försämrade ekonomi syns således också i resurserna för småbarnspedagogiken. Småbarnspedagogiken behöver kompetent, permanent och motiverad personal för att varje barn ska kunna erbjudas en trygg uppväxt- och lärmiljö.

Förskoleundervisning och grundläggande utbildning

Nedskärningarna i kommunernas statsandelar innebär sämre resurser också för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Till exempel kan målen för regeringens reform av stödet för lärande inte nås om kommunerna inte har tillräcklig finansiering för tillräckligt små gruppstorlekar och specialundervisning i smågrupper.

I över hundra kommuner föds färre barn än vad som behövs för en skolklass. Situationen är densamma i allt fler kommuner. Kostnaderna för att ordna utbildning minskar dock inte i samma grad, eftersom man när elevantalet minskar också går miste om de fördelar som följer av ett större elevantal och som inte alla kan kompenseras genom samarbete över kommungränserna.

Andra stadiet

Planen innehåller få konkreta åtgärder som stärker gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen. Gymnasierna lider fortfarande av nedskärningselementet för gymnasieutbildningen, som årligen innebär ett underskott på hundra miljoner euro i finansieringen av gymnasierna. De omfattande nedskärningarna på 120 miljoner euro i yrkesutbildningen under Orpos regeringsperiod har för sin del äventyrat kvaliteten på utbildningen trots att omfattningen av närundervisning redan tidigare har varit otillräcklig.

Samtidigt sänks arbetstiden per vecka inom läroavtalsutbildningen från 25 till 20 timmar, vilket försvagar de studerandes arbetslivsfärdigheter. Som Utbildningsstyrelsen konstaterar i sitt yttrande försvagar också nedläggningen av arbetslivskommissionerna inom yrkesutbildningen kvalitetssäkringen av yrkesutbildningen, arbetslivsorienteringen och uppdateringen av innehållet i examina. Samtidigt ökar också rättssäkerhetsriskerna.

Om målet är att hälften av åldersklassen – och senare 60 procent – ska avlägga högskoleexamen, ska utbildningen på andra stadiet erbjuda tillräckliga färdigheter för fortsatta studier. I nuläget leder i synnerhet åtgärderna som berör yrkesutbildningen utvecklingen i motsatt riktning.

Högskoleutbildning

Universiteten och yrkeshögskolorna lägger grunden för ny kunskap och kompetens som bidrar till att öka Finlands produktivitet och hjälper Finland att återhämta sig från recessionen. Enligt planen för de offentliga finanserna ska dock högskolornas basfinansiering skäras ner permanent med nästan 115 miljoner euro fram till 2028. Enstaka punktvisa tillägg som görs samtidigt undanröjer inte problemet, eftersom tidsbunden finansiering inte möjliggör långsiktig utbildning eller forskning. Det krävs tilläggsfinansiering för att höja andelen högskoleutbildade.

Utlåtande KuUU 6/2026 rd Avvikande mening 2

Det är bra att man i princip har hållit fast vid lagen om finansiering av forskning och utveckling och målet om höja FoU-utgifterna till fyra procent av bruttonationalprodukten. Detta bör dock synas mer direkt i planen för de offentliga finanserna utan den typen av undantag som nu föreslås och som urvattnar målen. FoU-finansiering som beviljas via EU ska inte leda till nedskärningar i den inhemska finansieringen. Det skapar ett omvänt incitament Den planerade nedskärningen blir som ett straff för ansökan om EU-finansiering. EU-finansieringen förutsätter nationell forskning och finansiering.

FoU-målen kan nås endast om högskolorna genom verksamhet som håller hög kvalitet kan utbilda experter inom olika branscher. Finansieringen per studerande i de finländska högskolorna är dock för närvarande hela 25–35 procent lägre än i Sverige, Norge eller Danmark. I fortsättningen bör det därför säkerställas att resurserna för undervisningen ökar när antalet studieplatser ökas. Man bör också sörja för de studerandes välbefinnande och utkomst. Under denna regeringsperiod har utkomsten för studerande försvagats avsevärt, vilket också återspeglas i de studerandes ork och förmåga att framskrida i sina studier.

Också nätverket av universitet för undervisning i finska språket och Finlands kultur bör bevaras och den planerade nedskärningen bör återtas. Utbildningsstyrelsens stöd för studier i finska och finsk kultur vid utländska universitet har varit betydande med tanke på Finlandsbildningen och de internationella nätverken. När stödet upphör blir det också svårare att locka experter till Finland.

Fritt bildningsarbete

Under denna regeringsperiod har det gjorts betydande nedskärningar i det fria bildningsarbetet. Det fria bildningsarbetet genomför skräddarsydd utbildning kostnadseffektivitet och har haft en central roll när det gäller att öka kompetensen bland alla åldersgrupper, minska skillnaderna i lärandet, främja välfärd och integration samt trygga den regionala jämlikheten. Det fria bildningsarbetet bör återfå sin ställning som anordnare av högklassig integrationsutbildning.

Konst och kultur

Den kreativa ekonomins andel av bruttonationalprodukten kunde mycket väl fördubblas i Finland om förutsättningarna för verksamheten förbättras. Det förutsätter både ett långsiktigt engagemang över regeringsperioderna för att stödja konst och kultur genom offentlig finansiering och att försörjningen tryggas för dem som arbetar inom konst- och kultursektorn. Bra konst och ett livskraftigt kulturliv uppnås inte genom knappa ekonomiska resurser, eftersom en osäker försörjning driver bort yrkesutövarna från branschen. Kulturarvets betydelse måste lyftas fram bättre. Sparbetingen som åläggs arkiven försvagar förutsättningarna för forskning.

Som Kultra rf lyfter fram i sitt yttrande har undervisnings- och kulturministeriet i sin bedömning av konsekvenserna av nedskärningar i statsunderstöden, såsom nedskärningarna som drabbar kulturorganisationerna, konstaterat att de försvagar den regionala tillgången till kultur, vilket är en av riksdagens prioriteringar i genomförandeplanen för den kulturpolitiska redogörelsen. Nedskärningarna minskar också branschens internationella karaktär, åtminstone på kort sikt. Såsom Kultra rf föreslår bör man utreda vilka effekter statsunderstödsverksamheten har på

Utlåtande KuUU 6/2026 rd Avvikande mening 2

Finlands internationella genomslagskraft. Också besparingarna i statsförvaltningens omkostnader kan försvåra främjandet av kultur, konst och kulturarv.

Idrott och ungdomsarbete

Tre procent av undervisnings- och kulturministeriets anslag går till idrottsväsendet och ungdomsarbetet. Nedskärningarna i motion och idrott strider mot det gemensamt överenskomna målet att höja den fysiska funktionsförmågan och försvagar främjandet av folkhälsan och välbefinnandet. Såsom Finlands Olympiska Kommitté och Ungdomssektorn rf har lyft fram finns det en risk för att finansieringen av studiestödsreformen genomförs genom att understöden till idrotts- och ungdomsväsendet minskas. Att förbättra de studerandes försörjning är ett viktigt mål, men det får inte göras på bekostnad av motion, idrott och ungdomsverksamhet.

Frågan om de ungas välfärd gäller alla politikområden. Till exempel nedskärningarna i den sociala tryggheten ökar behovet av och efterfrågan på tjänster för unga. Också kommunernas anpassningar inverkar på förutsättningarna för ungdomsarbete samt på de ungas möjligheter till hobbyer och fritidsaktiviteter. Konsekvenserna för barn och unga bör bedömas varje gång man fattar beslut om anpassningsåtgärder. Enskilda sparbeslut kan verka avgränsade enligt förvaltningsområde, men konsekvenserna kan bli stora i barnets eller den ungas vardag.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 19.5.2026

Mari Holopainen gröna

Utlåtande KuUU 6/2026 rd Avvikande mening 3

Avvikande mening 3

Motivering

Centern känner stark oro för den försämrade offentliga ekonomin och den ökade skuldsättningen och arbetslösheten. Regeringen har misslyckats med att uppnå sina viktigaste mål.

Statsminister Orpos regering har i enlighet med regeringsprogrammet som mål att styra in Finlands ekonomi på en hållbar tillväxtbana och vända skuldsättningsutvecklingen, minska klyftan mellan inkomsterna och utgifterna i de offentliga finanserna, genom sina tillväxtåtgärder åstadkomma 100 000 nya sysselsatta och sörja för hela Finland. Regeringen har också som mål att förbättra finländarnas levnadsstandard, i sina beslut ta hänsyn till konsekvenserna för hushållens dagliga utgifter, öka hushållens köpkraft och garantera skäliga kostnader i vardagen. Regeringen har tyvärr misslyckats med alla dessa mål, delvis till följd av sina egna beslut som försvagat tillväxten.

Regeringens politik under innevarande valperiod står delvis i strid med den aktuella planen för de offentliga finanserna. Samtidigt som regeringen strävar efter att höja kompetens- och utbildningsnivån, vilket alla riksdagspartier har förbundit sig till, har regeringen riktat och fortsätter rikta besparingar till utbildningen. Vidare har regeringen avskaffat vuxenutbildningsstödet och kraftigt minskat finansieringen av yrkesutbildningen. Nu försvårar man också ordnandet av integrationstjänster. Centern påpekar att en höjning av kompetens- och utbildningsnivån förutsätter långsiktig verksamhet och långsiktiga planer och finansieringen behöver tryggas över valperioderna.

Nedskärningarna i statsandelarna är nedskärningar i utbildningen

Regeringen hade som mål att reformera statsandelssystemet så att det motsvarar kommunernas nya roll och läget efter att social- och hälsovårdsreformen trätt i kraft och arbets- och näringsreformen genomförts. En av utgångspunkterna för reformen var att säkerställa att kommuner av olika storlek har förutsättningar att ordna lagstadgad basservice överallt i Finland. Kommunernas bildningstjänster, såsom småbarnspedagogik, grundläggande utbildning, utbildning på andra stadiet och fritidstjänster, upptar en stor del av kommunernas budgetar. I november 2025 rann reformen dock ut i sanden på grund av meningsskiljaktigheter mellan regeringspartierna och trots att det fortfarande var ett och ett halvt år kvar av valperioden meddelade kommunministern att reformen får genomföras av nästa regering. Det är ytterst oroväckande att regeringen inte är förmögen att trygga jämlika förutsättningar för alla kommuner att ordna bildningstjänster.

I sakkunnigyttranden till kulturutskottet har man lyft fram de olika utgångspunkterna i kommunerna. Kommunförbundet påminner i sitt yttrande om att besluten i allmänhet inte är neutrala för enskilda kommuner. Kommunförbundet påpekar också att kommunernas skyldigheter inte kommer att lindras trots att kommunernas finansiering skärps på grund av nedskärningarna i statsandelarna. Centern är mycket oroad över nedskärningarna i kommunernas statsandelar och hur de inverkar på kommunernas förutsättningar att på lika villkor ordna

Utlåtande KuUU 6/2026 rd Avvikande mening 3

högklassiga bildningstjänster för kommuninvånarna. Som det också har påpekats i yttrandena till utskottet är inbesparingar i den kommunala ekonomin i praktiken alltid inbesparingar i bildningstjänsterna, såsom småbarnspedagogiken och utbildningen, även om regeringspartierna före riksdagsvalet lovade att utbildningen åtnjuter specialskydd.

Resurserna för stödet för lärande

Stödet för lärande inom den grundläggande utbildningen har reformerats under valperioden. Centern ställde sig bakom denna reform. I samband med lagändringarna reserverade regeringen också den tilläggsfinansiering som reformen kräver. Nu urvattnar regeringens nedskärningar i statsandelarna till kommunerna också reformen av stödet för lärande och äventyrar tillgången till tillräckligt stöd för lärande på lika villkor i alla skolor.

Finansieringen av högskoleutbildning och forskning

Högskoleutbildningen och forskningen har en central roll i att öka humankapitalet, den ekonomiska tillväxten och välfärden. Vi är nöjda med att regeringen i planen för de offentliga finanserna inte föreslår några direkta nedskärningar i finansieringen av högskolorna, trots att regeringen har minskat framför allt yrkeshögskolornas finansiering under denna regeringsperiod.

Konkurrensen om den internationella forskningsfinansieringen är hård, och nedskärningar i nivån på den inhemska finansieringen kan också försvaga förutsättningarna för att få internationell finansiering. Regeringen skär ner den inhemska medfinansieringen, vilket försvårar möjligheterna för Finland att få internationell forskningsfinansiering. Sakkunniga har påpekat att nedskärningen är kortsiktig, eftersom Finland med hjälp av medfinansiering har kunnat delta i flera internationella forskningsprojekt. Genom finansieringen är det också möjligt att på ett för Finland fördelaktigt sätt höja FoUI-finansieringens andel mot målet på 4 procent. Vidare riskerar de forskningsmiljöer som byggts upp under lång tid att inte kunna fortsätta sin verksamhet.

Tryggheten av fritidstjänster

Centern uttrycker sin oro över finansieringen av de fritidstjänster som kommunerna ordnar och som främjar välfärd och hälsa, såsom biblioteks-, kultur-, ungdoms- och idrottstjänster, och över förutsättningarna för olika kommuner att ordna dessa tjänster och investera i servicenätet. Nedskärningarna i kommunernas statsandelar äventyrar tillgången till dessa tjänster. Regeringen har redan tidigare skurit i finansieringen av byggande av idrottsanläggningar, och nu riktar regeringen ytterligare nedskärningar i finansieringen av idrotts- och ungdomsväsendet. Samtidigt har man betonat vikten av en fysiskt aktiv livsstil och dess betydelse för välbefinnandet, funktionsförmågan och hälsan samt ungdomsarbetets betydelse för de ungas välbefinnande och förebyggandet av marginalisering. Regeringen borde därför vara uppmärksam på vilka konsekvenser nedskärningarna har för utbudet av tjänster och de ungas välbefinnande.

Kommunerna har väldigt varierande förutsättningar att ordna hobbyverksamhet i enlighet med Finlandsmodellen för hobbyverksamhet och klubbverksamhet samt morgon- och eftermiddagsverksamhet. I yttrandet till utskottet konstateras det att den statliga finansieringen endast täcker en del av kostnaderna för att ordna dessa tjänster. Det försätter barn i olika

Utlåtande KuUU 6/2026 rd
Avvikande mening 3

kommuner och olika skolor i en ojämlig ställning. Centern anser det vara viktigt att finansutskottet fäster uppmärksamhet vid ärendet och föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande där regeringen förutsätts bedöma hur likabehandlingen av barn tillgodoses i fråga om tillgången till morgon- och eftermiddagsverksamhet och hobbyverksamhet enligt Finlandsmodellen för hobbyverksamhet och utreda förutsättningarna för att genomföra en helhetsskoldag.

Nedskärningarna i integrationsutbildningen

Regeringen försämrar tjänsterna för invandrare ytterligare genom en nedskärning i finansieringen av integrationsutbildningen på 15 miljoner euro. Det fria bildningsarbetet har spelat en mycket viktig roll i anordnandet av integrationsutbildning och aktörerna inom det fria bildningsarbetet har betydande kunskaper och erfarenheter när det gäller att ordna denna utbildning, men regeringen verkar inte uppskatta detta arbete. Riksdagen har tidigare förutsatt att det fria bildningsarbetets ansvar för integrationsutbildningarna utökas. Enligt ett sakkunnigyttrande till utskottet har anordnarna av fritt bildningsarbete också själva gjort betydande investeringar i förutsättningarna för att ordna utbildning och kalkylmässigt finansierat 65 procent av kostnaderna för att ordna utbildning, vilket innebär att nedskärningen i finansieringen av integrationsutbildningen i praktiken kan bli större än vad som bedöms i proposition RP 74/2026 rd.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 19.5.2026

Markku Siponen cent
Hanna Kosonen cent